

Handläggare

Emil Vikberg Samuelsson

Östersunds tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

mmd.ostersund@dom.se

Remiss - ansökan om tillstånd enligt 11 kap Miljöbalken Mobyheden södra, Ockelbo kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 4 november 2020 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

SGUs bedömning

Enligt 5 kap 4 § miljöbalken får en myndighet eller en kommun inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta ger upphov till ett äventyrande av möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. Mot bakgrund av detta anser SGU att den ansökta uttagsmängden kan innebära en otillåten försämring av grundvattenförekomstens kvantitativa status.

SGU anser att ansökan ska kompletteras med en utredning av hur kontrollprogrammet kan kopplas till villkor i tillståndet så att uttagsmängderna kan anpassas utifrån rådande hydrologiska förhållanden och tillgänglig mängd grundvatten. Detta för att förebygga skador på ekosystem, enskilda och allmänna intressen. SGU anser även att tillståndet bör tidsbegränsas med hänvisning till pågående klimatförändringar och osäkerheter kring framtida grundvattenbildning.

SGU anser att det finns geologiska förutsättningar för uttag av grundvatten men att SGU i nuläget inte kan tillstyrka ansökan med hänvisning till ovanstående skäl.

Specifika kommentarer

SGU grundvattenkartläggning

Grundvattenförekomsten Ockelbo (WA86690725) sträcker sig från Ockelbo samhälle norrut till Mobyheden. SGU har under 2018 kartlagt grundvattenmagasinen i Ockelboåsen från Ockelbo samhälle och norrut förbi Mobyheden Södra och Norra. Beskrivningar av grundvattenmagasinen finns i SGUs publikation K643 (Grundvattenmagasinen Ockelbo och Mobyheden södra) och K642 (Grundvattenmagasinet Mobyheden norra). SGU bedömer att det finns en fast vattendelare söder om observationsröret Rb0506 (figur 7 Bilaga B Hydrogeologisk undersökning), för vattendelarens läge se SGUs kartvisare (<https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-grundvattenmagasin.html>). Detta innebär att den del av förekomsten som Br1 är belägen i kan anses vara ett eget grundvattenmagasin,

Mobyheden södra, vilket bedöms vara hydrauliskt åtskilt från den resterande delen av grundvattenförekomsten och grundvattenmagasinet Ockelbo.

Miljö kvalitetsnormer för grundvatten

Beslutade miljö kvalitetsnormer för grundvattenförekomsten Ockelbo (WA86690725) är god kemisk grundvattenstatus med tidsfrist till 2027 för bekämpningsmedel, samt god kvantitativ status.

Grundvattenförekomsten Ockelbo har otillfredsställande kemisk status, på grund av bekämpningsmedel, samt god kvantitativ status (VISS). Förekomsten riskerar sänkt kvantitativ status på grund av betydande påverkan från kommunala vattenuttag (VISS).

Enligt 5 kap 4 § miljöbalken får en myndighet eller en kommun inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta ger upphov till ett äventyrande av möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljö kvalitetsnorm.

Vattenbalans och grundvattentillgång

I ansökan med bilagor framgår att de uttagbara grundvattenmängderna under år med normala grundvattennivåer (7-8 l/s) är betydligt större än dom uttagbara mängderna grundvatten under torrår (5-7 l/s). SGU konstaterar att ansökt årligt grundvattenuttag (700m³/dygn) överskrider de mängder som på ett hållbart sätt går att ta ut under torrår. MKBn gör gällande att de utredningar som utförts har visat att långsiktigt hållbara uttag av grundvatten i denna storleksordning är möjliga, och att grundvattenförekomsten kvantitativa status därmed kan upprätthållas.

SGU anser att de beräkningar som gjorts är rimliga avseende grundvattenbildning och grundvattentillgång men saknar ett resonemang kring hur den kvantitativa statusen ska upprätthållas även på kort sikt (tex enskilda torrår). Det är oklart om beräknad uttagkapacitet tar hänsyn till vattenbehov hos anslutna terrestra och akvatiska ekosystem. För att ett grundvatten ska anses vara tillgängligt för uttag ska i första hand anslutna grundvattenberoende ekosystem försörjas. Den mängd som därefter kvarstår kan anses vara tillgänglig för mänskligt vattenuttag. Den mänskligt uttagbara mängden grundvatten anser SGU inte är tydligt redovisat. Det är oklart om bedömd grundvattentillgång även beaktar den mängd som anslutna ekosystem kräver. Notera att mängden grundvatten som anslutna ekosystem behöver kan variera över året, vilket måste ingå i beräkningar av tillgänglig mängd grundvatten.

SGU befarar att det sökta uttaget innebär en negativ vattenbalans under vissa hydrologiska förhållanden och år. Med klimatförändringar är det svårt att förutse den framtida grundvattentillgången men frekvensen och omfattningen av perioder med låga grundvattennivåer förväntas öka. För att inte riskera sänkt kvantitativ status anser SGU att vattenuttaget behöver anpassas till rådande förhållanden och tillgänglig mängd grundvatten, både på kort och lång sikt.

Ansökan gör gällande att ett kontrollprogram ska upprättas för Mobyheden södra för att säkerställa att grundvattenuttaget inte blir större än nybildningen av grundvatten. SGU anser att kontrollprogrammet måste kopplas till villkor för vattenuttag i tillståndet för att säkerställa att det inte sker överuttag. SGU anser att ansökan behöver kompletteras med en beskrivning av hur tillståndet till vattenuttaget kan regleras. Givetvis ska de parametrar/villkor som används för att reglera vattenuttaget vara satta så att de indikerar eller ger möjlighet att förutse påverkan innan skada uppkommer, och inte endast visar när grundvattenförekomsten är överutnyttjad och skadad.

SGU anser att ett tillstånd till vattenuttag alltid ska vara tidsbegränsat. Det gäller särskilt uttag i vattenförekomster där ett grundvattenuttag utgör en stor del av grundvattenbildningen. Vid nuvarande klimatförändringar och osäkerheter vad avser nederbörd så anser SGU att det är lämpligt att tidsbegränsa tillstånden till grundvattenuttag för att kunna anpassa verksamhetens miljöhänsyn till förändrade förutsättningar och ökad kunskap. Särskilt om vattenuttaget omfattar en större andel av den beräknade grundvattenbildningen i området. Dricksvattenuttag är en samhällsviktig och prioriterad verksamhet, och en tidsbegränsning som medför framtida omprövning av miljövillkor utifrån då gällande förhållanden innebär enligt SGU endast ett stärkt skydd för en hållbar dricksvattenproduktion.

Kompletteringsbehov

SGU anser att ansökan ska kompletteras med följande delar:

- Beräkningar av tillgänglig mängd grundvatten för uttag där behoven hos anslutna ekosystem har beaktats.
- Kontrollprogrammet kopplas till villkor för vattenuttag i tillståndet för att säkerställa att det inte sker överuttag som påverkar grundvattenförekomstens kvantitativa status.
- Redogörelse över hur det sättningskänsliga området vid järnvägen påverkas vid torrår och när det samtidigt sker ett uttag av grundvatten i enlighet med ansökan.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschef Mats Wallin.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologerna Lars Rosenqvist och Carola Lindeberg deltagit. Statsgeologen Emil Vikberg Samuelsson har varit föredragande.

Mats Wallin

Emil Vikberg Samuelsson